

Смітюх А.В.

*доктор юридичних наук, професор,
проректор з науково-педагогічної роботи
та міжнародного співробітництва
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова*

ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ АНАЛОГІЇ ЗАКОНУ ДО ВІДНОСИН ІЗ СКЛИКАННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАСІДАНЬ НАГЛЯДОВИХ РАД АТ

Передбачене ст. 55 Закону України «Про акціонерні товариства» правове регулювання порядку скликання і проведення засідань наглядових рад АТ, на відміну від правового регулювання порядку скликання і проведення загальних зборів акціонерів, є

вкрай фрагментарним, залишаючи багато питань відкритими. Фактично законодавець ніби запрошує юристів – практиків врегулювати ці відносини положеннями установчих документів акціонерних товариств, але якщо розробники відповідного статуту не скористались таким запрошенням, у разі виникнення спірних ситуацій постає питання про можливість і межі застосування до порядку скликання та проведення засідань наглядових рад АТ норм про порядок скликання та проведення зборів акціонерів за аналогією закону.

Така можливість визнається у постановах КГС ВС від 04.06.2018 р. у справі № 910/19433/17 [1] та від 22.08.2018 р. у справі № 925/715/17 [2] про визнання недійсними рішень наглядових рад АТ. Зокрема у першій з них КГС ВС зазначає, що за неврегульованості в установчих документах порядку скликання і роботи наглядової ради товариства, визначенням правомочності її засідання «застосовується аналогія закону в частині норм, що регулюють відповідні питання скликання та проведення загальних зборів товариства (обов'язковість повідомлення усіх членів наглядової ради про проведення засідання, надання інформації з питань порядку денного, правомочність, порядок прийняття рішення)» [1].

У цій ситуації справді вбачається випадок, «який за своїм фактичним складом залишився неврегульованим чинним законодавства, вирішується на підставі норми, створюваної за подібністю з існуючим законом або законами» [3, с. 748-749] і звернення до аналогії закону видається повністю виправданим.

Проте виникає питання щодо меж правовідносин при скликанні та проведенні засідань наглядової ради АТ, до яких, за відсутності належного регулювання, треба застосовувати за аналогією норми щодо скликання та проведення загальних зборів АТ.

У постановах КГС ВС від 04.06.2018 р. у справі № 910/19433/17 [1] та від 22.08.2018 р. у справі № 925/715/17 [2] суд висловився щодо застосування за аналогією положень про обов'язковість повідомлення усіх членів наглядової ради про проведення засідання, надання інформації з питань порядку денного, правомочність, порядок прийняття рішення, що повністю відтворює формулювання п. 39 Постанови Пленуму ВСУ від 24.10.2008 р. № 13 [4],

проте не можна не згадати також про п. 2.31. Постанови Пленуму ВГСУ від 25.02.2016 р. № 4 «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин», у якому зазначено, що «господарським судам під час вирішення спорів про визнання недійсними рішень наглядової ради АТ слід виходити з того, що до порядку скликання засідань наглядової ради АТ не можуть бути застосовані за аналогією норми, які визначають порядок скликання загальних зборів» [5]. Рациональне зерно правової позиції, наведеної у п. 2.31. Постанови Пленуму ВГСУ від 25.02.2016 р. № 4 полягає у тому, що правове регулювання порядку скликання та проведення загальних зборів АТ не може бути механічно, у повному обсязі перенесене на відносини, які виникають при скликанні та проведенні засідань наглядової ради.

Видається, що застосування положень законодавства, які регулюють скликання та проведення загальних зборів акціонерів за аналогією закону до відносин, що виникають у зв'язку із скликанням та проведенням засідань наглядової ради, доцільно обмежити виключно положеннями про обов'язковість повідомлення усіх членів наглядової ради про проведення засідання про час, місце проведення та порядок денний засідання, надання інформації з питань порядку денного, оскільки повне перенесення порядку скликання та проведення загальних зборів АТ на його наглядову раду суттєво ускладнить роботу наглядової ради (це стосується, зокрема, положень про строки повідомлення про збори, про обов'язкове створення реєстраційної комісії, наявність у порядку денному питання про обрання лічильної комісії, голосування виключно із застосуванням бюлетенів та ін.): наглядова рада АТ має вирішувати питання своєї компетенції «оперативно і без додаткових витрат» [6, с.190-191].

Застосування положень закону за аналогією є крайньою мірою і як таке викриває наявність прогалини у законодавстві, що має бути усунена, отже законодавець має встановити процедуру і стислі (виходячи з характеру роботи наглядової ради, яка має оперативно реагувати на виклики) строки скликання засідань наглядової ради, у зв'язку з чим ст. 55 Закону України «Про акціонерні товариства» доцільно доповнити диспозитивними положеннями

про процедуру скликання засідання наглядової ради та формування його порядку денного з інформуванням членів наглядової ради за допомогою погоджених засобів електронної комунікації за тиждень до проведення засідання про час, місце, порядок денний засідання з наданням інформації, матеріалів, необхідних для розгляду питань порядку денного та проектів документів, що вносяться на обговорення, прямо закріпити право членів наглядової ради вносити пропозиції до порядку денного засідання наглядової ради протягом 48 годин після отримання повідомлення про проведення засідання, а також передбачити повторне повідомлення членів наглядової ради про фінальну версію порядку денного засідання протягом наступних 48 годин, тобто – не пізніше ніж за 3 дні до дати засідання.

1. *Постанова Касаційного господарського суду Верховного Суду від 04.06.2018 р. у справі № 910/19433/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74691737>.*
2. *Постанова Касаційного господарського суду Верховного Суду від 29.05.2018 р. у справі № 920/432/17 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74411247>.*
3. *Шершеневич, Г.Ф. Общая теория права. Москва: Издание Бр. Башмаковых, 1912. 805 с.*
4. *Про практику розгляду судами корпоративних спорів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2008 р. № 13. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-08>.*
5. *Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 25.02.2016 р. № 4. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16>.*
6. *Беляневич О. А., Мякий А. В. Корпоративне управління за законодавством України: теоретико-прикладні проблеми : монографія. Київ : НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2017. 320 с.*